

Byla C-103/24**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2024 m. vasario 7 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Sąd Najwyższy (Lenkija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. sausio 11 d.

Pareiškėjas:

X. Y.

Pagrindinės bylos dalykas

Sąd rejonowy (Apylinkės teismas) teisėjo gynėjo prašymas byloje įvertinti, ar *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) teisėjas, paskirtas į kolegiją, nagrinėjančią bendrosios kompetencijos teismo teisėjo drausmės bylą, atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Nacionalinėje teisėje nustatytos formos teisėjo nepriklausomumo ir nešališkumo vertinimo atitiktis Sąjungos teisei, visų pirma ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai, siejamai su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio pirma ir antra pastraipomis; klausimai pateikti pagal SESV 267 straipsnį

Prejudiciniai klausimai

I. Ar Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio [pirma ir antra pastraipomis], turi būti aiškinama taip, kad:

1) nacionalinis Aukščiausiasis Teismas specialiu procesu, kurį inicijuoja šalis pateikdama prašymą įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas, paskirtas į

kolegiją, nagrinėjančią bendrosios kompetencijos teismo teisėjo drausmės bylą, atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, privalo *ex officio* įvertinti, ar iš visos Aukščiausiojo Teismo teisėjų sudėties atsitiktine tvarka paskirta kolegija yra taip pat „pagal įstatymą įsteigtas“ teismas;

2) jeigu prašymas įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, grindžiamas tuo, kad toks teisėjas buvo paskirtas į šias pareigas pagal ydingą (iš esmės) paskyrimo procedūrą, tai į penkių teisėjų kolegiją, sudarytą atsitiktine tvarka iš visos Aukščiausiojo Teismo teisėjų sudėties, negali būti įtraukti Aukščiausiojo Teismo teisėjai, kurie buvo paskirti pagal tą pačią ydingą paskyrimo procedūrą, nes tokia Aukščiausiojo Teismo sudėtis negali būti laikoma pagal įstatymą įsteigtu nepriklausomu ir nešališku teismu?

– Tuo atveju, jei į I punkto 2 papunktyje pateiktą klausimą būtų atsakyta teigiamai:

II. Ar teisėjų kolegijos sudarymo neteisėtumui – byloje, kurioje nagrinėjama Aukščiausiojo Teismo teisėjo atitiktis nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimams – turi įtakos, atsižvelgiant į Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį, tai, kad penkių narių kolegijoje tik du teisėjai buvo paskirti pagal ydingą (iš esmės) paskyrimo į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas procedūrą, t. y. ar tokiu atveju vis dėlto galima tęsti bylos nagrinėjimą ir priimti sprendimą, jeigu dėl daugumos paskirtų kolegijos narių nekyla paskyrimo į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas ydingumo problema?

– Tuo atveju, jei į II punkte pateiktą klausimą būtų atsakyta, kad jeigu pagal nacionalinę teisę reikalaujamoje penkių teisėjų kolegijoje vis dėlto yra du ar net vienas ydingai paskirtas Aukščiausiojo Teismo teisėjas, toks teismas nėra teismas, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį, tiek, kiek paskyrimo proceso trūkumai yra esminiai?

III. Ar siekiant užtikrinti, kad šalys turėtų teisę į tai, kad teismas per protingą terminą išnagrinėtų jų bylą, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį, leidžiama, kad prašymą įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas (paskirtas nagrinėti bendrosios kompetencijos teismo teisėjo drausmės bylą) atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, nagrinėtų teismas, sudarytas iš vieno teisėjo pranešėjo, kurio paskyrimo į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas procedūroje nebuvo jokių trūkumų, kaip prašymą nušalinti Aukščiausiojo Teismo teisėją remiantis bendraisiais principais?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

Europos Sąjungos sutartis: 4 straipsnio 3 dalis, 6 straipsnio 1 dalis, 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa

Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo: 2 straipsnio 1 ir 2 dalys, 267 straipsnis

Pagrindinių teisių chartija: 47 straipsnio pirma ir antra pastraipos

Teisingumo Teismo jurisprudencija

2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimas *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)*, C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982 (toliau – Sprendimas A. K.)

2022 m. kovo 29 d. Sprendimas *Getin Noble Bank*, C-132/20, EU:C:2022:235

2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Krajowa Rada Sądownictwa (Leidimas teisėjui toliau eiti pareigas)*, C-718/21, EU:C:2023:1015

2008 m. liepos 1 d. Sprendimas *Chronopost ir La Poste / UFEX ir kt.*, C-341/06 P ir C-342/06 P, EU:C:2008:375

2019 m. birželio 24 d. Sprendimas *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530

2019 m. liepos 29 d. Sprendimas *Torubarov*, C-556/17, EU:C:2019:626

2003 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Connect Austria*, C-462/99, EU:C:2003:297

2005 m. birželio 2 d. Sprendimas *Koppensteiner*, C-15/04, EU:C:2005:345

2021 m. spalio 6 d. Sprendimas *W. Ž. (Aukščiausiojo Teismo Išimtinės kontrolės ir viešųjų reikalų kolegija – Skyrimas)*, C-487/19, EU:C:2021:798

2023 m. gruodžio 21 d. Sprendimas *Krajowa Rada Sądownictwa (Leidimas teisėjui toliau eiti pareigas)*, C-718/21, EU:C:2023:1015

Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencija

2021 m. liepos 22 d. Sprendimas *Reczkowicz prieš Lenkiją*

2022 m. vasario 3 d. Sprendimas *Advance Pharma sp. z o.o. prieš Lenkiją*, peticijos Nr. 1469/20

2020 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *G. Astradsson prieš Islandiją*, peticijos Nr. 26374/18

2011 m. birželio 21 d. Sprendimas *Fruni prieš Slovakiją*

2018 m. lapkričio 6 d. Sprendimas *Ramos Nunes de Calvarho e SA prieš Portugaliją*

2021 m. gegužės 7 d. Sprendimas *Xero Flor sp. z o.o. prieš Lenkiją*, peticijos Nr. 4907/18

2021 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Dolińska-Ficek ir Ozimek prieš Lenkiją*, peticijos Nr. 49868/19 ir peticijos Nr. 57511/19

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Lenkijos Respublikos Konstitucija): 45 straipsnio 1 dalis

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (2017 m. gruodžio 8 d. Aukščiausiojo Teismo įstatymas): 10 straipsnio 1 dalis, 29 straipsnio 4, 5, 6, 8, 9, 10, 15, 17, 18, 21 ir 24 dalys, 22a straipsnio 1 dalis, 26 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys, 73 straipsnio 1 dalis

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (2001 m. liepos 27 d. Įstatymas dėl bendrosios kompetencijos teismų sistemos): 128 straipsnis

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (1997 m. birželio 6 d. Įstatymas – Baudžiamojo proceso kodeksas): 30 straipsnio 1 ir 2 dalys, 41 straipsnio 1 dalis, 42 straipsnio 1 dalis, 534 straipsnio 1 ir 2 dalys

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 2022 m. birželio 9 d. įstatymu, įsigaliojusiu 2022 m. liepos 15 d., buvo dar kartą iš dalies pakeistas 2017 m. gruodžio 8 d. *Ustawa o Sądzie Najwyższym* (Aukščiausiojo Teismo įstatymas) (toliau – USN). USN buvo įtvirtinta galimybė suinteresuotajai šaliai ar Aukščiausiojo Teismo nagrinėjamos bylos dalyviui prašyti įvertinti, ar į teisėjų kolegiją įtrauktas konkretus teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, o šio įstatymo 29 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad aplinkybės, susijusios su Aukščiausiojo Teismo teisėjo paskyrimu, negali būti išimtinis pagrindas ginčyti sprendimą, priimtą dalyvaujant šiam teisėjui, arba ginčyti jo nepriklausomumą ir nešališkumą. Pagal USN 29 straipsnio 5 dalį, atsižvelgiant į paskyrimo aplinkybes ir teisėjo elgesį po paskyrimo, suinteresuotosios šalies (t. y. šalies ar Aukščiausiojo Teismo nagrinėjamos bylos dalyvio) prašymu leidžiama įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, jei dėl to atitinkamos bylos aplinkybėmis gali būti pažeisti nepriklausomumo ar nešališkumo standartai, turintys įtakos bylos baigčiai, atsižvelgiant į suinteresuotosios šalies aplinkybes ir bylos pobūdį. Aukščiausiasis Teismas prašymą nagrinėja uždarame posėdyje penkių teisėjų sudėtimi, sudaryta atsitiktine

tvarka iš visų Aukščiausiojo Teismo narių, išklauses teisėją, su kuriuo susijęs prašymas, išskyrus atvejus, kai išklausti yra neįmanoma arba tai labai sudėtinga. Tenkindamas prašymą, Aukščiausiasis Teismas nušalina teisėją nuo bylos nagrinėjimo. Teisėjo nušalinimas nuo konkrečios bylos nagrinėjimo negali būti pagrindas nušalinti tą teisėją nuo kitų bylų nagrinėjimo. Nutartis, priimta išnagrinėjus prašymą, gali būti skundžiama Aukščiausiojo Teismo septynių teisėjų kolegijai, sudarytai atsitiktine tvarka iš visos Aukščiausiojo Teismo teisėjų sudėties.

- 2 P. apylinkės teismo teisėjo X. Y. gynėjas dėl drausmės bylos, iškeltos P. apygardos teismo drausmės kontrolieriaus pavaduotojo 2020 m. rugpjūčio 12 d. nutarimu, kurią nagrinėja Aukščiausiojo Teismo *Izba Odpowiedzialności Zawodowej* (Profesinės atsakomybės kolegija), pateikė prašymą nustatyti USN 29 straipsnio 5 dalyje nurodytų prielaidų egzistavimą, įvertinti, ar Aukščiausiojo Teismo teisėjas K. B. atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo reikalavimus, ir nušalinti jį nuo teisėjo X. Y. drausmės bylos nagrinėjimo.
- 3 Grindžiant prašymą buvo nurodyta, kad Aukščiausiojo Teismo teisėjas K. B. 2022 m. gegužės 23 d. Lenkijos Respublikos Prezidento sprendimu buvo paskirtas į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas remiantis ankstesniu prašymu dėl paskyrimo, įtrauktu į rezoliuciją, kurią priėmė *Krajowa Rada Sądownictwa* (Nacionalinė teismų taryba; toliau – KRS), suformuota pagal *Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* (2017 m. gruodžio 8 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Nacionalinės teismų tarybos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai; toliau – 2017 m. gruodžio 8 d. pakeitimas) nuostatas, o 2022 m. rugsėjo 17 d. Lenkijos Respublikos Prezidento sprendimu paskirtas į Aukščiausiojo Teismo Profesinės atsakomybės kolegiją. KRS sudėties formavimo ydingumą, turintį įtakos teisėjų skyrimo procedūros teisėtumui, patvirtino Europos Sąjungos Teisingumo Teismas ir Aukščiausiasis Teismas keliuose savo sprendimuose.
- 4 Į penkių teisėjų kolegiją vadinamajam nepriklausomumo ir nešališkumo vertinimui atlikti, be kita ko, buvo atsitiktine tvarka atrinkti teisėjai C. W. ir B. Z., kurie taip pat buvo paskirti į Aukščiausiojo Teismo teisėjo pareigas KRS, suformuotos pagal 2017 m. gruodžio 8 d. pakeitimo nuostatas, teikimu.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 5 Ši byla skiriasi nuo bylų I ZB 73/22 (C-96/24) ir I ZB 81/23 (C-112/24) tuo, kad nebuvo pateiktas prašymas nušalinti teisėjus C. W. ir B. Z. nuo bylų nagrinėjimo, nes tose bylose tokie prašymai buvo sprendžiami neigiamai teisėjų, su kuriais buvo susiję skyrimo procedūros trūkumai, susiję su pagal 2017 m. gruodžio 8 d. pakeitimo nuostatas suformuotos KRS rekomendacijomis. Todėl atrodo beprasmiška inicijuoti papildomą procesą dėl ydingai paskirtų teisėjų nušalinimo.

- 6 Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvai didžiaja dalimi sutampa su prašymų priimti prejudicinį sprendimą byloje C-96/24 motyvais, o likusia dalimi yra analogiški.

DARBINIS VERTINIMAS